

Araştırma Makalesi

Osmanlı-Türk Müziği araştırmalarında metodoloji, eğitim ve uluslararasılaşma: Walter Feldman'ın 3. Uluslararası Rast Müzik Kongresi'ndeki konuşmasının söylem analizi

Hasan Said Tortop¹

Psikoloji Bölümü, Uluslararası Vizyon Üniversitesi, Gostivar, Makedonya

Makale Bilgisi

Geliş: 17 Mayıs 2026
Kabul: 25 Haziran 2026
Online Yayın: 30 Ekim 2026

Anahtar Kelimeler

Etnomüzikoloji
Müzikoloji
Osmanlı-Türk müziği
Söylem analizi
Walter Feldman

Öz

Osmanlı-Türk müziği araştırmaları alanında uluslararası ölçekte en etkili araştırmacılardan biri olan Walter Zev Feldman, tarihsel müzikoloji, etnomüzikoloji ve Osmanlı kültür tarihi alanlarını bir araya getiren çalışmalarıyla alanın metodolojik yönelimlerini önemli ölçüde etkilemiştir. Özellikle Osmanlı müziğinin tarihsel gelişimi, notasyon sistemleri, tasavvuf müziği, kültürlerarası etkileşimler ve araştırma yöntemleri üzerine geliştirdiği görüşler, günümüz Osmanlı-Türk müziği çalışmalarında temel referans noktaları arasında yer almaktadır. Bu araştırmanın amacı, Feldman'ın 3. Uluslararası Rast Müzik Kongresi'nde gerçekleştirdiği konuşmayı söylem analizi yöntemiyle inceleyerek Osmanlı-Türk müziği araştırmalarına ilişkin temel görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmada veri kaynağı olarak kongrede gerçekleştirilen söyleşinin video kaydı kullanılmış, konuşma metni transkripsiyon ve çeviri işlemlerinin ardından tematik söylem analiziyle değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda Feldman'ın söylemlerinin yedi temel tema etrafında şekillendiği belirlenmiştir: metodolojik yetersizlikler, disiplinlerarasılık ve tarihsel etnomüzikoloji, tür ve usul merkezli analiz gerekliliği, dil yetkinliği ve akademik donanım, uluslararasılaşma ve akademik dolaşım, Osmanlı müziğinin çok kültürlü kökenleri ile geleceğe yönelik dönüşüm ve reform söylemi. Bulgular, Feldman'ın Osmanlı-Türk müziği araştırmalarının gelişimini metodolojik çeşitlilik, disiplinlerarası iş birlikleri, çok dilli akademik yetkinlik ve uluslararası bilimsel etkileşimle ilişkilendirdiğini göstermektedir. Sonuç olarak çalışma, Feldman'ın görüşlerinin yalnızca mevcut durumu değerlendiren eleştirel bir yaklaşım sunmadığını, aynı zamanda Osmanlı-Türk müziği araştırmalarının geleceğine yönelik kapsamlı bir akademik yol haritası önerdiğini ortaya koymaktadır.

2822-3195 / © 2026 TM
Genç Bilge Yayıncılık tarafından
yayınlanmakta olup, açık erişim,
CC BY-NC-ND lisansına sahiptir.

Makaleye atıf için

Tortop, H.S. (2026). Osmanlı-Türk Müziği araştırmalarında metodoloji, eğitim ve uluslararasılaşma: Walter Feldman'ın 3. Uluslararası Rast Müzik Kongresi'ndeki konuşmasının söylem analizi. *Türk Müziği*, 6(Walter Feldman Özel Sayısı), 1-1. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.1>

Giriş

Prof. Dr. Walter Zev Feldman, birçok bilimsel otoritenin kabul ettiği üzere Osmanlı-Türk müziği araştırmaları alanında son yüzyılda uluslararası düzeyde en derin araştırmaları yapan ve geniş alanda etki yaratan önemli araştırmacılardan biridir. Bu etkiyi daha iyi anlamak için onun tarihsel müzikoloji, etnomüzikoloji ve Osmanlı kültür tarihi alanlarını bir araya getirdiğini, bunu yaparken sadece araştırmayla kalmayıp konuşmasındaki izlerle de görüldüğü üzere bu alanlardaki önemli kişilerle temas halinde bulunduğu görülmektedir. Bu durum onun Osmanlı müziğinin tarihsel gelişimine ilişkin yeni yorumlar ortaya koymasına ve alanın metodolojik sınırlarının genişlemesine önemli

¹ Prof. Dr., Psikoloji Bölümü, Uluslararası Vizyon Üniversitesi, Gostivar, Makedonya. Email: hasansaid.tortop@vision.edu.mk ORCID:

katkılar sağlayan bir figür olmasını sağladı. Feldman, Osmanlı-Türk müziği çalışma alanını Osmanlı müziğinin kurumsal yapıları, repertuar aktarım süreçleri, notasyon sistemler, makam teorisi, tasavvuf müziği, kültürlerarası etkileşimler gibi alt alanlardaki gelişimleri hızlandırarak günümüzde hala bu alandaki çalışmalarını temel başvuru kaynakları arasında kabul ettirmektedir. Feldman'ın Türk müziği alanındaki bu yerinin görüş ve düşüncelerini derinden incelenmesi, söylemlerinin analiz edilmesini zorunlu kılmaktadır. Feldman, Türkiye'nin dünyanın müzikoloji alanındaki saygın dergilerinden biri olan Rast Müzikoloji Dergisi'nde şef editör ve danışma kurulu üyeliği yapmış, ve her yıl düzenlenen Rast Müzik Kongresi'nde konuşmacı olarak da katkı sunmuştur. Bu makalede onun 3. Rast Müzik Kongresi'nde soru-cevap şeklinde ilerlettiğimiz konuşmasının söylem analizi yapılmıştır.

Feldman aslında birçok makalesi, monografı, projeleri, seminerleri ile anlaşılması açısından çok geniş bir yelpaze sunan fikir ve aksiyon insanıdır. Ancak onun Osmanlı-Türk müziğine katkılarını yıllarca sadece araştırmış değil, yaşamış ve hayatının içine sokmuş, tarihteki önemli kişilere dokunmuş biri olarak sunduğu iki önemli eser üzerinden anlamaya çalışmak gerekmektedir. Bunlardan biri *Music of the Ottoman Court: Makam, Composition and the Early Ottoman Instrumental Repertoire* (1996/2023) adlı eseridir. Feldman Osmanlı müziğini yalnızca bir müzikal sistem olarak değil, yalın bir bakış açısıyla çalışmamıştır, Osmanlı müziğini oluşturan tarihsel, toplumsal ve kültürel bir olgu olarak ele alarak kuramlarını ve görüşlerini sunmuştur. Bu kitap, Osmanlı müziğinin ortaya çıkışını tarihsel süreçleri içerisinde, notasyon kaynaklarını ve repertuar dönüşümlerinin de izlerini sürerek metodolojik olarak da müzikolojinin, tarih ve kültür çalışmalarının metodlarıyla bunu yapabildiği bir baş yapıt olarak alanda yerini korumaktadır. *From Rumi to the Whirling Dervishes: Music, Poetry and Mysticism in the Ottoman Empire* (2022) adlı kitabı ise Osmanlı tasavvuf müziğinin özellikle Mevlevî müziği üzerine yapılmış yegana kitaplardan biridir. Feldman'ın Mevlevî müziğini yalnızca dinî bir repertuar olarak değil, kendine özgü estetik, şiirsel ve kültürel özelliklere sahip bir müzik türü olarak değerlendirmesi bu alandaki önemli görüşlerindedir. Bu kitabın yaratıcı yönü ise tasavvuf müziğinin Osmanlı müzik kültürü içerisindeki konumuna ilişkin yeni tartışmaların ortaya çıkmasına katkı sağlamış olmasıdır.

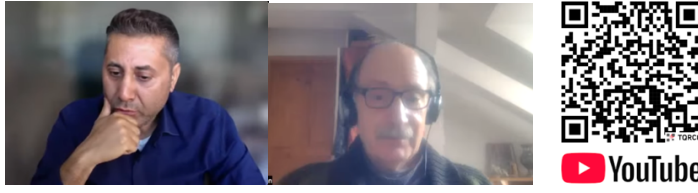
Feldman'ın bu kitaplarının içerisindeki temel kodların çözümü bu alandaki müzikologların titizlikle yaptığı uğraşlar arasında olmaktadır. Ancak Feldman bugün Türk müziğine katkıları açısından aktif destekleyici yönlerine (editöryal görüşlerle, kongre ve etkinliklere katılım gibi) yönelik yaptıklarının değerlendirilmesi düşüncesiyle böyle bir çalışmanın çıkmasına çalıştım. Evet biliyoruz ki onun görüşleri, fikirleri ve kuramları eserleri üzerinden analiz edilmeye devam edecektir. Günümüze bakan ve yeni değişen perspektiflerin de yakalanması için onun konuşmasının arka planındaki kodların analiz edilmesi yani söylem analizine tabi tutulmasına çalıştım. Konuşmanın videosuna herkes ulaşabilir. Daha derinlemesine analizler yapılabilir ve notlar alınabilir. Bu çalışmada konuşmanın tematik olarak incelenmesi ve Osmanlı-Türk müziği üzerine temel söylemleri ve yaklaşımları ortaya konmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Prof. Dr. Walter Feldman ile gerçekleştirilen söyleşiyi söylem analizi yaklaşımı çerçevesinde inceleyerek, Feldman'ın Osmanlı-Türk müziği araştırmalarına, müzik eğitimine ve müzikoloji alanına ilişkin düşüncelerini ortaya koymaktır. Çalışmada özellikle Feldman'ın kullandığı kavramlar, vurguladığı sorun alanları, önerdiği çözüm yolları ve Osmanlı-Türk müziğinin tarihsel gelişimine ilişkin kurduğu anlatılar analiz edilmektedir. Bu bağlamda söyleşi metni, yalnızca bireysel görüşlerin aktarıldığı bir metin olarak değil; aynı zamanda Osmanlı-Türk müziği araştırmalarının mevcut durumunu değerlendiren, alanın metodolojik eksikliklerini tartışan ve geleceğine ilişkin yönelimler öneren bir akademik söylem olarak ele alınmaktadır. Araştırmanın temel amacı, Feldman'ın söylemleri aracılığıyla Osmanlı-Türk müziği çalışmalarında öne çıkan bilgi üretim süreçlerini, araştırma paradigmasını ve akademik öncelikleri belirlemek; ayrıca ulusal ve uluslararası müzikoloji literatürü arasındaki ilişkilere yönelik bakış açısını ortaya koymaktır. Böylece çalışma, Osmanlı-Türk müziği araştırmalarının güncel sorunlarına ve gelecekteki gelişim alanlarına ilişkin eleştirel bir değerlendirme sunmayı hedeflemektedir.

Yöntem

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden söylem analizi kullanılmıştır. Söylem analizi, metin veya konuşma biçiminde kullanılan dilin detaylı olarak incelenmesi şeklinde yapılan, anlatılmak istenenle ilgili şifrelerin çözülmeye çalışıldığı bir araştırma türüdür (Gee, 2014).

Video 1. 3. Uluslararası Rast Müzik Kongresi'nde Walter Fedlman'ın konuşması

Araştırmada veri kaynağı olarak 3. Uluslararası Rast Müzik Kongresi kapsamında sorulan sorulara Prof. Dr. Walter Feldman'ın cevap verme şeklinde yapmış olduğu konuşma videosu oluşturmaktadır (Video 1). Araştırmada konuşma metni öncelikle transkripsiyon edilmiştir. Türkçeye çevrilmiştir. Türkçe metin üzerinden konuşmadaki temel anlam örüntüleri üzerinden analiz yapılmıştır. Konuşma esnasında sorulan sorularda, Feldman bazen “az önce bu konuları cevap olarak anlatmıştım” gibi ifadeleriyle bazı yerlerde benzer görüşleri tekrar etmiş olabilir, ancak kendisinin konuşmasında düşünce sistemi içerisinde oluşturduğu temel tekrar eden kavramlar, vurguladığı sorunlu alanlar, değerlendirmeleri ve sunduğu öneriler analizin temel dayanak noktaları olmuştur. Feldman'ın söylemleri; eğitim, metodoloji, tarihsel ve kültürel perspektif, uluslararasılaşma, disiplinlerarasılık, araştırma kültürünün oluşturulması gibi eksenlerde öbeklenmiştir. Bu araştırmada, Feldman'ın bireysel görüşlerinin ötesinde Osmanlı-Türk müziği araştırmalarına yönelik daha akademik ve epistemolojik çerçevelerin ortaya konması sağlanmıştır.

Bulgular

Prof. Dr. Walter Feldman'ın yaklaşık 54 dakikalık konuşma metninin analizi sonucunda, görüşmenin belirli kavramlar ve tekrar eden düşünce örüntüleri etrafında şekillendiği görülmüştür. Feldman'ın konuşması esnasında, Feldman'ın bana gönderdiği Darülelhan Mecmuası'nda yayınlanan “Osmanlı Müziğiyle İlgili Müstakbel Araştırmalarla Hakkında Düşünceler” adlı (Çev. Enis Tombul) makalesindeki görüşlerini (Fedlman, 2019) özetle kendisine sunduğum bir ön giriş yapıyorum. Ardından bu görüşlerinde değişmeler olup olmadığını soruyorum. Kendisi “Pandemi öncesinde, sanırım 2018 yılında, İstanbul'da Gönül Paçacı Hanım ile görüşmüştüm. Kendisi benden Darülelhan için bu tür bir değerlendirme yazısı hazırlamamı istemişti...” diyerek bunu özet mahiyetinde yazdığını ama söylenecek çok söz olduğunu açıklıyor. Bu kısa ve özet şeklindeki makaleyi okumak yararlı olabilir. Fedlman'ın konuşması esnasında bu makaledeki görüşleri ve diğer kitaplarındaki görüşleri bazen tekrar eder şekilde sunduğu için araştırmada söylem analizi yapılırken konuşmanın kronolojik sırası değil, Feldman'ın söylemlerindeki örüntüler dikkate alınarak temalar oluşturulmuştur. Burada amacımız Feldman'ın Osmanlı-Türk müziği alanındaki konuların nasıl anlamlandırıldığı, kavramlara verdiği öncelik, metodolojideki sorunlar ve yetersiz gördüğü alanlar dikkate alınmıştır. Analiz sonucunda yedi tema belirlenmiştir. Yanıtları incelendiğinde, Osmanlı-Türk müziği araştırmalarına ilişkin değerlendirmelerinin yalnızca müzikal konularla sınırlı olmadığı; metodoloji, eğitim, disiplinlerarasılık, tarihsel perspektif, uluslararası akademik etkileşim ve araştırma kültürü gibi daha geniş bir çerçevede ele alındığı anlaşılmıştır. Bu temalar belirlenirken ölçütler; tekrar eden kavram vurgusu, farklı sorulara ve konulara verilen yanıtlarda oluşan benzer düşünce çerçevelerinin oluşumu dikkate alınmıştır.

Tema 1. Metodolojik Yetersizlik Söylemi

Feldman'ın konuşması boyunca en belirgin biçimde ortaya çıkan söylem, *Osmanlı-Türk müziği araştırmalarında metodolojik eksikliklerin bulunduğu*na ilişkin söylemdir. Feldman, bu argümanı ortaya sunarken mevcut araştırmaların önemli bir kısmının makam, nota ve repertuvar incelemeleriyle sınırlı kaldığını; buna karşılık müzikoloji, etnomüzikoloji ve tarihsel etnomüzikoloji alanlarında geliştirilen yöntemlerin yeterince kullanılmadığını belirtmektedir. Bu nedenle Osmanlı-Türk müziği araştırmalarının öncelikli temel sorununun bilgi eksikliğinden çok yöntem eksikliği olduğunu vurgulamaktadır.

Bu söylem özellikle Batı müzikolojisinde geliştirilen araştırma yöntemlerine yapılan göndermelerde açık biçimde görülmektedir. Feldman, Avrupa müzikolojisinin yüzyıllar içerisinde el yazmaları, notasyon sistemleri ve tarihsel kaynaklar üzerinde çalışmak için belirli standartlar geliştirdiğini vurgularken, Osmanlı müziği notasyonları üzerine yapılan çalışmaların çoğunda benzer bir metodolojik çerçevenin bulunmadığını ifade etmektedir. Bunu konuşmasında şu şekilde görmekteyiz:

“Osmanlı müzik notasyonları üzerine Türkiye’de yapılan çalışmalara baktığımda, genel olarak bu yöntemsel birikimden yeterince yararlanılmadığını görüyorum. Çoğu zaman belirli metodolojik standartların bulunmadığı dikkat çekmektedir. Bu durum, Osmanlı müziği araştırmaları ile genel müzikoloji disiplini arasındaki ilişkinin yeniden düşünülmesini gerekli kılmaktadır.”

Feldman, konuşmasının devamında müzikolojinin modern anlamıyla Avrupa’da şekillendiğinden bir disiplin olduğunu ve ana araştırma kaynağının yazılı müzik metinleri olduğunu, Osmanlı müziğinin bu kaynaklar açısından oldukça zengin olmasının büyük bir avantaj olduğunu belirtmektedir. Ancak söyleminde metodoloji yalnızca teknik bir araştırma aracı değil, bilimsel üretimin temel belirleyicisi olarak sunulmaktadır. Nitekim Osmanlı müziği araştırmalarında Ebced Notası, Hamparsum Notası ve Batı notasyonunun karşılaştırmalı biçimde incelenmesine yönelik standart yöntemlerin bulunmadığını özellikle vurgulamaktadır. Benzer şekilde Bizans notasyonu ile Osmanlı müziği arasındaki ilişkilerin de yeterince sistematik araştırılmadığını belirtmektedir.

Bu söylem, Feldman’ın daha önceki çalışmalarıyla da doğrudan örtüşmektedir. Özellikle *Music of the Ottoman Court* adlı eserinde Osmanlı müziğini anlamının yalnızca müzik teorisiyle mümkün olmadığını; tarih, toplum yapısı, kurumlar ve kültürel etkileşimlerin birlikte değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır (Feldman, 1996/2023). Konuşmasında benzer biçimde tek disiplinli araştırma anlayışını eleştirmekte ve Osmanlı müziğinin ancak çok yönlü metodolojik yaklaşımlarla açıklanabileceğini ileri sürmektedir.

Metodolojik yetersizlik söylemi yalnızca kaynak kullanımına ilişkin değildir. Feldman’a göre araştırmacılar çoğu zaman uluslararası literatürü de yeterince takip etmemektedir. Bu nedenle Türkiye’de yapılan çalışmaların önemli bir bölümü uluslararası müzikoloji, etnomüzikoloji ve tarih yazımı tartışmalarından kopuk kalmaktadır. Nitekim röportajın ilerleyen bölümlerinde bu durumu daha açık bir şekilde ifade etmektedir:

“Türkiye’deki alanın temel sorunu entelektüel bir boşluk ve akademik izolasyondur.” Ve “Makale ve kitaplarda, özellikle 1990’lardan sonra oluşan temel uluslararası literatüre yeterince atıf yapılmadığını görüyorum. Bu durum başka bir sorunu da beraberinde getiriyor: Neredeyse hiç kimse tür (genre) kavramını tanımlamıyor. Bazen genç araştırmacılar benimle iletişime geçiyorlar. Yazdıklarını okuyorum ve bana öyle geliyor ki üniversitelerde tür kavramı yeterince öğretilmiyor”

Feldman’ın söyleminde metodolojik eksiklik konusunda konuşmanın tamamına bakıldığında daha somut ve müşahhas örnekler görmek mümkündür. Osmanlı-Türk müziği araştırmalarının geleceğinde metodolojik yetersizliğin giderilmesine yönelik söyleminin oldukça önemli olduğunu söylemek gerekir. Temel kavramları (türü) anlamadan eseri anlayamazsınız şeklinde belirttiği durum aslında epistemolojik açıdan bilim felsefesinde kavramların yerleşmemesini kuram ve fikir oluşturmadaki güdük kalmaya yol açacağı gerçekliğini göstermektedir (Kuhn, 1962). Dolayısıyla onun söyleminde araştırma kalitesinin artırılması, yeni kaynakların bulunmasından çok, mevcut kaynakların daha güçlü ve disiplinlerarası yöntemlerle incelenmesine bağlıdır (Tortop, 2023).

Bunu yanında konuşmasında dikkatimi çeken bir hususu da belirtmek isterim. Osmanlı-Türk müziğini açıklarken “the elephant in the room” kavramını sunmuş ve açıklamasında şöyle devam etmiştir:

“Yani herkesin gördüğü fakat kimsenin konuşmak istemediği çok açık ve büyük bir mesele.”

Ancak konuşma videosu izlendiğinde ben bir müdahale ettim belki tam anlaşılmadı. Nitel araştırma tekniklerinde gözleri bağlanmış kişiler bir odaya alınır odada bir fil vardır ve deneyimlerini tarif etmeleri istenir. Biri filin kuyruğuna dokunur anlamaya çalışır, biri bacağına dokunur. Kuyruğuna dokunan kişi onu bir süpürgeye benzetir. Bacağını

inceleyen bir binanın sütunu gibi tarif eder. Aslında burada açıklanmak istenen şey nitel araştırmalardaki temel kaygı olan betimlemenin doğru yapılabilmesi ve gerçekliğe yaklaşılabilmesi için *triangulation* (üçgenleme-veri çeşitleme) adı verilen çoklu veri toplama araçları ile kaynağa yaklaşmak olduğudur. Aslında Feldman, bu örneğinde Osmanlı-Türk müziği araştırmalarında nitel araştırmaların bu paradigmasına da işaret ediyor olabilir.

Tema 2. Disiplinlerarasılık ve Tarihsel Etnomüzikoloji Söylemi

Feldman'ın konuşmasının söylem analizinden çıkan ikinci tema, *Osmanlı-Türk müziği araştırmalarının disiplinlerarası bir bakış açısıyla yürütülmesi gerektiğine* ilişkin söylemdir. Feldman'a göre Osmanlı müziği yalnızca nota belgeleri, makam teorisi veya besteciler üzerinden açıklanabilecek bir çalışma alanı değildir. Bu alanda çalışanlar müzikoloji, etnomüzikoloji ve tarih araştırmaları metodolojisiyle ve disiplinlerarası yaklaşımla araştırmalarını dizayn etmeleri gerekmektedir. Feldman konuşmasından sıklıkla "*historical ethnomusicology*" (tarihsel etnomüzikoloji) kavramını söylemiş ve bu yaklaşımın merkezinde yer almasına vurgu yapmıştır. Osmanlı müziğinin daha iyi anlaşılabilmesi için müziksel verilerin tarihsel ve toplumsal bağlam içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini şu sözlerle ifade etmektedir:

"Tarihsel etnomüzikolojiye dönecek olursam, bunun çok daha az gelişmiş bir alan olduğunu söylemeliyim. Çünkü bu alan hem müzikolojinin hem de etnomüzikolojinin özelliklerini taşımaktadır. Bunun yanı sıra güçlü bir tarih bilgisi de gerektirmektedir."

Bu ifadede tarihsel etnomüzikoloji, farklı disiplinlerin kesişim noktasında yer alan bir araştırma alanı olarak tanımlanmaktadır. Feldman'a göre araştırmacı yalnızca müzik kaynaklarını değil, aynı zamanda dönemin siyasi, toplumsal ve kültürel dönüşümlerini de bilmek zorundadır. Bu nedenle Osmanlı müziği araştırmaları, tarihçiler tarafından ortaya konulan yeni bulgulardan bağımsız düşünülemez. Feldman konuşmasında, Osmanlık tarih yazımında güncel gelişmelerin yakından takip edilmesi gerektiğine vurgu yaparak Osmanlı tarihçileri Baki Tezcan (Tezcan, 2010), Harun Küçük, Halil İnalçık ve Rifa'at Ali Abou-El-Haj'a ve yaptıkları tarihsel perspektifteki değişime yönelik somut örnekleri sunması dikkat çekicidir. Bunun yanında Osmanlı müziğinin ortaya çıkışını açıklarken yalnızca müzik teorisine değil (Merriam, 1964), 17. ve 18. yüzyıl Osmanlı toplumunun tarihsel ve sosyolojik dönüşümüne odaklanılması gerektiğini şöyle ifade etmektedir:

"Bugün 'Osmanlı müziği' olarak adlandırdığımız yapı aslında oldukça modern bir oluşumdur. Bu müzik geleneği, bildiğimiz biçimiyle, 17. yüzyılın sonlarından önce mevcut değildi."

Bu söylem, Feldman'ın müziği tarihsel süreçlerden bağımsız bir sanat alanı olarak değil, toplumsal değişimlerin sonucu olarak gördüğünü "*sağlam bir tarih bilgisi vazgeçilmezdir*" ifadesinden de anlaşılmaktadır. Kendisi de Osmanlı müziğinin oluşumundaki bileşenler olarak Mevlevî ve Halvetî dervişleri, ulemâ çevreleri, Rum Ortodoks kantörleri ve gayrimüslim besteciler gibi farklı aktörleri aynı tarihsel anlatı içerisinde bir araya getirmektedir.

Benzer yaklaşım Feldman'ın *Music of the Ottoman Court* adlı eserinde de görülmektedir. Osmanlı müziğinin gelişimi; saray bürokrasisi, ulemâ, tasavvuf çevreleri ve şehirli entelektüel ağlarla ilişkilendirilerek açıklanmaktadır (Feldman, 1996/2023). Bu konuşmadaki söylemin bu yaklaşımın devamı niteliğinde olduğu söylenebilir. Bu açıdan Feldman'a göre müzik araştırmaları yalnızca eser incelemeleriyle sınırlı kalmamalı, bu durumda Osmanlı müziğinin ortaya çıkışını ve dönüşümünü açıklamak mümkün olmayacaktır.

Feldman'ın tarihsel etnomüzikoloji söylemi, Feldman'ın metodolojik eleştirilerine karşı önerdiği temel çözüm olarak da değerlendirilebilir. Osmanlı-Türk müziği araştırmalarının gelişebilmesi için müzikologların tarihçilerle, etnomüzikologlarla ve farklı disiplinlerden araştırmacılarla işbirliği içerisinde olmaları, ortak projelerden çalışmalarını gerekmektedir. Bu sayede Osmanlı-Türk müziğinin salt seslerden oluşan bir yapı değil, toplum, kültür ve tarihle çok katmanlı yapısıyla ancak anlaşılacak bir olgu olduğu söylemi analiz edilmiştir.

Tema 3. Tür (Genre) ve Usûl Merkezli Analiz Gerekliliği Söylemi

Konuşmada ortaya çıkan bir diğer tema, Osmanlı-Türk müziği araştırmalarında tür (genre) ve usûl kavramlarının yeterince dikkate alınmadığına ilişkin söylemdir. Bu söylem önceki temanın bir alt teması gibi ele alınsa da önemi

itibariyle ayrı bir tema olarak da tekrar incelemeye alınmıştır. Feldman'a göre Türkiye'de yürütülen araştırmaların büyük bölümü makam merkezli bir anlayış etrafındadır. Ancak müzik türleri ve usüller üzerine yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu yüzden Osmanlı-Türk müziğinin yapısal özelliklerini anlamada önemli eksiklikler ortaya çıkmaktadır. Feldman bu söyleminde tür kavramını, müzikolojik analizlerin temel unsurlarından biri olarak konumlandırılmaktadır. Konuşmasında araştırmacıların çoğu zaman tür kavramını tanımlamadan eser incelemelerine başladığını belirtmekte ve bu durumu önemli bir metodolojik eksiklik olarak değerlendirmektedir. Bu görüşünü şu ifadelerle dile getirmektedir:

“Neredeyse hiç kimse tür (genre) kavramını tanımlamıyor. Örneğin Mevlâî Âyini üzerine çalışıyorsanız, öncelikle onun hangi türün parçası olduğunu anlamanız gerekir. Türü anlamadan eseri anlayamazsınız.”

Bu söylemde Feldman, müzik eserlerini yalnızca makam veya bestecilik özellikleri üzerinden değerlendiren yaklaşımları eleştirmektedir. Ona göre bir eserin ait olduğu tür; icra bağlamını, işlevini, estetik özelliklerini ve tarihsel konumunu belirleyen temel unsurlardan biridir. Özellikle Mevlâî Âyini örneğinde görüldüğü gibi, eserin tasavvufî bağlamı ve törenselleşmiş işlevi dikkate alınmadan yapılacak analizler eksik kalacaktır. Tür kavramına ilişkin bu vurgu, Feldman'ın Mevlâî müziği üzerine yayımladığı *From Rumi to the Whirling Dervishes* adlı eserinde de açık biçimde görülmektedir. Söz konusu çalışmada Mevlâî müziği yalnızca dinî müzik başlığı altında değerlendirilmemekte; "mistik müzik" kavramı çerçevesinde ayrı bir tür olarak ele alınmaktadır (Feldman, 2022). Konuşmasında da tarikat müziğinin, cami müziği ve seküler müzikten farklı özellikler taşıyan özgün bir müzik alanı olduğu vurgulanmaktadır.

Feldman'ın söyleminde tür meselesiyle doğrudan bağlantılı ikinci unsur ise usüldür. Osmanlı-Türk müziği çalışmalarında makam kavramına aşırı derecede önem verilmiş, buna karşılık usül araştırmaları ihmal edilmiştir. Bu durumu oldukça güçlü ifadelerle eleştirmektedir:

“Türkiye’de makam üzerine aşırı yoğunlaşmış durumda; ancak buna paralel bir usül araştırması geleceği gelişmemiştir. Bana göre bu çok ciddi bir eksikliktir.”

Feldman'ın dikkat çektiği nokta, müzik türlerinin çoğu zaman makamdan çok usül tarafından belirlenmesidir. Nitekim aynı makam farklı türlerde kullanılabilirken bazı usüller yalnızca belirli müzik türlerinde veya belirli icra ortamlarında görülmektedir. Bu nedenle Osmanlı-Türk müziğinin türler sistemini anlamak için usül bilgisinin merkezi bir konuma sahip olduğunu savunmaktadır. Bu düşüncesini şu sözlerle özetlemektedir:

“Türk müziğinde müzik türlerini belirleyen temel unsur makamdan çok usüldür.”

Bu söylem, Feldman'ın Osmanlı müziğini yalnızca ses sistemi veya makam teorisi üzerinden açıklayan yaklaşımlara karşı geliştirdiği eleştirinin önemli bir parçası olup, makam, usül ve tür kavramları birlikte ele alınmadığında Osmanlı-Türk müziğinin estetik ve tarihsel yapısını tam olarak anlamının zor olacağını ifade etmektedir. Bu açıdan Feldman'ın söyleminde usül ve tür çalışmaları, gelecekte geliştirilmesi gereken öncelikli araştırma alanları olacağı vurgulanmaktadır.

Tema 4. Dil Yetkinliği ve Akademik Donanım Söylemi

Konuşmada ortaya çıkan bir diğer tema, Osmanlı-Türk müziği araştırmalarında dil ve akademik donanım konusunda yetersizliğin olduğuna ilişkin söylemdir. Feldman araştırmacıların önemli bir bölümü yalnızca kendi ana dillerindeki kaynaklarla çalışmakta olduğunu, bu durum ise hem uluslararası literatürün takip edilmesini hem de tarihsel kaynakların doğru anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Feldman, Osmanlı-Türk müziği araştırmalarında dil yeterliliğini, yalnızca teknik bir beceri değil, bilimsel araştırmanın temel gerekliliklerinde biri olarak görmektedir. Onun bu görüşü bilhassa Mevlâî müziği ve tasavvuf araştırmaları ekseninde belirginleşmektedir. Feldman, Mevlânâ'nın eserleri üzerine yapılan bazı çalışmaların yalnızca çevirilere dayanmasını eleştirmekte ve araştırmacıların kaynak dil bilgisine sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır. Buna ilişkin şu görüşü dikkat çekicidir:

“Mevlâî müziği üzerine ciddi bir çalışma yapmak istiyorsanız Farsça okuyabilmeniz gerekir. Bu konuda çok açık konuşuyorum.”

Feldman konuşmasında bir çok yerde “Farsça bilmediğini açıkça farkettim”, “Farsça bilgisine sahip olamsı gerekir” gibi ifadeleri tekrar etmiştir. Bunun araştırmacının birincil kaynaklara erişemediğinin göstergesi olarak görmüştür. Örneğin, Mevlânâ'nın şiirleri yalnızca edebî metinler değil, aynı zamanda Mevlevî müziğinin anlam dünyasını şekillendiren temel kaynaklar olduğunu, bu yüzden Farsça bilmeden yapılan çalışmaların metnin kavramsal ve kültürel derinliğini tam olarak kavrayamayacağını ifade etmiştir.

Feldman'ın dil yeterliliği konusundaki söylemi sadece Farsça ile sınırlı olmayıp, Osmanlı-Türk müziği araştırmalarının gelişebilmesi için İngilizce, Arapça, Rusça, Almanca, Fransızca ve mümkün olduğunca diğer bilim dillerine de hâkim olmaları gerektiğini savunmaktadır. Özellikle uluslararası müzikoloji ve etnomüzikoloji literatürünün büyük ölçüde bu diller üzerinden üretildiğine dikkat çekmektedir:

“Genel olarak Türkiye'deki müzikoloji çalışmalarında karşılaştığım temel sorunlardan biri dil bilgisinin yetersizliğidir.”

Feldman'ın eleştirisi yalnızca bireysel araştırmacılara yönelik değildir. Akademik eğitim sisteminin öğrencileri uluslararası literatürle yeterince buluşturmadığını da ileri sürmektedir. Konuşmasında birçok yerde öğrencilerin İngilizce bilmelerine rağmen yabancı kaynakları yeterince kullanmadıklarını ve öğretim üyelerinin bu konuda yeterli yönlendirme yapmadığını ifade etmektedir. Dil yeterliliğine ilişkin bu vurgu, Feldman'ın çalışmalarında da görülebilmektedir. Özellikle *Music of the Ottoman Court* ve *From Rumi to the Whirling Dervishes* adlı eserlerinde Osmanlı Türkçesi, Farsça, İngilizce, Almanca ve çeşitli Avrupa dillerindeki kaynakları birlikte kullanması, onun araştırma anlayışının temel özelliklerinden birini oluşturmaktadır (Feldman, 1996/2023; Feldman, 2022). Konuşmasında, Rus etnomüzikolojisinden bahsederken, “*Ben Rusça okuyabildiğim için bu konuda bir avantajım var. Kazak, Kırgız ve diğer Türk halklarının müzikleri üzerine yapılan araştırmaların büyük kısmı Rusça yayımlanmıştır.*” Kendisinin bu söylemine yönelik kendindeki öz düzenlemeyi göstermesi oldukça önemlidir.

Feldman'ın bu söyleminde akademik yetkinlik; yalnızca müzik bilgisine sahip olmakla değil, farklı dillere, farklı literatürlere ve farklı disiplinlere erişebilmekle tanımlanmaktadır. Bu nedenle Osmanlı-Türk müziği araştırmalarında dil bilgisi, onun araştırma vizyonunda bireysel bir beceri olmanın ötesinde, bilimsel üretimin niteliğini belirleyen temel unsurlardan biri olarak gördüğünü söylemiyle çerçevesizlenmektedir.

Tema 5. Uluslararasılaşma ve Akademik Dolaşım Söylemi

Konuşmada ortaya çıkan bir diğer tema, Osmanlı-Türk müziği araştırmalarının uluslararası akademik çevrelerle daha güçlü ilişkiler kurması gerektiğine yönelik söylemdir. Feldman'a göre alanın gelişimini sınırlayan temel sorunlardan biri, araştırmacıların ve kurumların uluslararası bilimsel ağlarla yeterince bütünleşememesi olarak görülmektedir. Bu nedenle bilgi üretiminin ulusal sınırlar içerisinde kalmaması, farklı ülkelerde geliştirilen yöntemler ve araştırma gelenekleriyle etkileşime girmesi gerekmektedir.

Bu söylem özellikle genç araştırmacıların yurt dışına yönlendirilmesi konusundaki değerlendirmelerinde açık biçimde görülmektedir. Feldman, farklı ülkelerde eğitim almanın yalnızca bireysel bir kazanım olmadığını, aynı zamanda alanın genel gelişimine katkı sağlayacak bir süreç olduğunu vurgulamaktadır. Bu söylem bilhassa genç araştırmacılar için yol göstericidir:

“Türk öğrencilerin yurt dışında eğitim almalarını sağlayacak burs programlarının son derece önemli olduğunu düşünüyorum. Gerçekten çok önemli.”

Bu söylemde uluslararasılaşma, bireysel akademik başarıdan ziyade kurumsal dönüşümün bir aracı olarak sunulmaktadır. Feldman'a göre araştırmacıların yurt dışında eğitim almaları kadar, edindikleri bilgi ve deneyimi Türkiye'deki akademik çevrelere aktarabilmeleri de önem taşımaktadır. Konuşmasında bunu şöyle çerçevesizlenmektedir:

“Bütün bu bilgi ve deneyimin bir şekilde Türkiye'ye geri taşınması gerekmektedir. Bana göre bu gerçekleşmeden alanda ciddi bir değişim beklemek zordur.”

Bu söylemde akademik dolaşım kasıt, araştırmacıların küresel konumdaki değişimi değil, araştırma yöntem ve kültürlerinin, bilimsel yaklaşımların da araştırmacılar arasındaki dolaşımı olarak anlaşılmalıdır. Feldman'ın

konuşmasında sıklıkla Münir Beken, Mehmet Ali Sanlıkol ve Münster Üniversitesi çevresinde yetişen genç araştırmacılara yaptığı göndermeler, bu uluslararası akademik ağların örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Feldman'ın söyleminde uluslararasılaşmayı karşılaştırmalı bir perspektif olarak da ele almak mümkündür. Özellikle Yunanistan örneğini vererek, geçmişte daha kapalı bir yapıya sahip olan Yunan müzikolojisinin zamanla uluslararası akademik çevrelere açıldığını ve bunun sonucunda önemli araştırmalar üretebildiğini belirtmektedir:

“1980’ler ve 1990’larda öğrenciler Londra’ya gitmeye başladılar. Başka ülkelerde eğitim almaya başladılar. Böylece akademik ufuk genişledi.”

Feldman'ın akademik gelişimi kurumsal izolasyonun aşılmasıyla ilişkilendirdiğini konuşmasında görmekteyiz. Bilimsel ilerleme, yalnızca yerel kaynakların çoğalmasıyla değil, uluslararası bilgi dolaşımına aktif katılımı mümkün olmaktadır. Örnek verdiği Corpus Musicae Ottomanicae projesi Almanya’da yapılan en uzun soluklu ve bütçeli araştırma programıdır. *“Türkiye’de ise ne yazık ki benzer ölçekte ve süreklilikte bir proje henüz bulunmamaktadır”* diyerek hem uluslar arasılaşmayı hem de araştırmada kruumsallaşmayı vurgulamaktadır.

Başta dediğim gibi Feldman, bu eserleri ve fikirleri ortaya çıkararak bir figür olurken sadece araştırmamış, aynı zamanda yaşamıştır. Hayatını hayranlıkla takip ettiğim bu kişinin Amerika, Almanya, İngiltere, Yunanistan, Türkiye ve Orta Asya’da (bilmediğim daha birçok ülkede) hem kalması/yaşamaması, hem oradaki canlı kaynaklarla uzun süreli ilişkiler kurması kendi söyleminin somut örneği olduğunu göstermektedir. Bu yüzden onun uluslararasılaşma söylemi, yalnızca teorik bir öneri değil, kendi araştırma pratiğinin de bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Feldman'ın söyleminde uluslararasılaşma, Osmanlı-Türk müziği araştırmalarının geleceği için temel bir gerekliliktir. Yurt dışı eğitim olanakları, akademik iş birlikleri, ortak projeler ve uluslararası literatürle kurulan ilişkiler, onun düşüncesinde alanın gelişimini sağlayacak başlıca mekanizmalar olarak sunulmaktadır.

Tema 6. Osmanlı Müziğinin Çok Kültürlü Kökenleri Söylemi

Konulmada ortaya çıkan bir diğer tema, Osmanlı müziğinin oluşumunu çok kültürlü ve çok katmanlı bir tarihsel süreç olarak açıklayan söylemdir. Feldman, Osmanlı-Türk müziğini yalnızca Türk veya Osmanlı kimliği üzerinden tanımlayan yaklaşımları kabul etmemektedir. Osmanlı-Türk müziğinin farklı kültürel geleneklerin, toplumsal grupların ve entelektüel çevrelerin etkileşimi sonucunda ortaya çıktığını vurgulamaktadır. Bu söylemi, Osmanlı müziğini tek merkezli ve homojen bir yapı olarak gören yaklaşımlara karşı eleştirel bir perspektif olarak düşünebilir. Bu söylemin temelinde Osmanlı müziğinin ortaya çıkışına ilişkin tarihsel yorumu yer almaktadır. Feldman'a göre bugün "Osmanlı müziği" olarak adlandırılan yapı, imparatorluğun ilk dönemlerinden itibaren değişmeden var olan bir gelenek değildir. Aksine, özellikle 17. yüzyılın sonları ile 18. yüzyılda yaşanan kültürel etkileşimler sonucunda şekillenmiştir:

“Bugün Osmanlı müziği dediğimiz yapı esas olarak bu süreç sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu çevrelerin önemli bir kısmı Mevlevî veya Halvetî dervişlerinden oluşuyordu. Daha sonra bu gruplar Rum Ortodoks kantörleri ve Müslüman toplumun dışındaki diğer müzisyenlerle etkileşime girmişlerdir.”

Feldman, Osmanlı müziğinin oluşumunda yalnızca sarayın değil, tasavvuf çevrelerinin, gayrimüslim müzisyenlerin ve farklı dinî toplulukların da etkili olduğu vurgulanmaktadır. Yani çok katmanlı sosyolojik ve kültürel ekosistemin çerçevesini çizmektedir. Bu yüzden görüşlerini müzik tarihi, kültürler arası etkileşimler üzerinden açıklamaktadır. Bunu Bizans müziği ile Osmanlı müziği arasındaki ilişkiyi ele alış biçiminde de görülmektedir. Feldman, odadaki fil olarak betimlediği Osmanlı müziğinin çok girift ve katmanlı yapısının anlaşılmasıyla mümkün olacağını belirtmektedir:

“Bana göre Osmanlı müziği araştırmalarındaki "odadaki fil"lerden biri, Osmanlı müziği ile Bizans müziği arasındaki ilişkidir. Bu ilişki Osmanlı tarihinin ilk dönemlerinde belirgin değildir. Ancak özellikle 17. yüzyılın sonlarından itibaren gayrimüslim bestecilerin Osmanlı müzik hayatında daha görünür hâle gelmesiyle birlikte iki gelenek arasında yoğun bir etkileşim ortaya çıkmıştır.”

Feldman'a göre özellikle 18. yüzyılda Bizans müziği ile Osmanlı müziği arasında karşılıklı etkilenmeler yaşanmış, her iki gelenek de birbirinden çeşitli müzikal ilkeler devralmıştır. Bu nedenle Osmanlı müziğinin gelişimi yalnızca iç

dinamiklerle açıklanamaz; komşu müzik kültürleriyle kurulan ilişkiler de dikkate alınmalıdır. Bu çok kültürlü tarih anlatısının bir diğer boyutu ise İran müziğiyle kurulan ilişkidir. Feldman, 16. ve 17. yüzyıllarda Osmanlı sarayında icra edilen seküler müziğin büyük ölçüde İran müziğiyle ortak özellikler taşıdığını ileri sürmektedir:

“16. ve 17. yüzyıllarda Osmanlı sarayında icra edilen din dışı müzik ile İran’da icra edilen müzik esasen aynı gelenek içerisinde yer alıyordu.”

Bu söylem, Osmanlı müziğinin kökenlerini Anadolu ile sınırlamayan, İran, Horasan, Mâverâünnehir ve daha geniş Pers kültür dünyası içerisinde değerlendiren bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Nitekim Feldman, Anadolu’nun yüzyıllar boyunca İran ve Bağdat ile yoğun kültürel ilişkiler içerisinde bulunduğunu özellikle vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, Feldman’ın *Music of the Ottoman Court* ve *From Rumi to the Whirling Dervishes* adlı çalışmalarında, Osmanlı müziği; Mevlevîlik, İran müzik kültürü, Bizans geleneği ve Osmanlı entelektüel çevreleri arasındaki etkileşimler çerçevesinde ele alınmaktadır (Feldman, 2022; Feldman, 2023).

Feldman’ın Osmanlı müziğinin çok kültürlü ve çok katmanlı yapısı ile ilgili söyleminde, bu müziğintek bir topluluğun veya kültürün ürünü olarak değil; farklı dinî, etnik ve kültürel çevrelerin uzun süreli etkileşimleri sonucunda oluşmuş çok kültürlü bir müzik geleneği olduğu vurgulanmaktadır. Bu açıdan kültürel etkileşimi anlamak, Osmanlı müziğinin anlaşılmasında kritiktir (Stokes, 2010).

Tema 7. Geleceğe Yönelik Dönüşüm ve Reform Söylemi

Konuşmada ortaya çıkan son tema, Osmanlı-Türk müziği araştırmalarının geleceğine ilişkin dönüşüm ve reform söylemidir. Bunu Darulelhan’daki makalesinde de görmekteyiz. Feldman, konuşması boyunca mevcut durumun çeşitli yönlerden yetersiz olduğunu vurgulamakla birlikte, söyleminde yalnızca eleştiri getirmemekte çözüm önerileri de sunmaktadır. Kendisi ile kongre sürecinde ve diğer konularla ilgili yazışmalarında bir şeyin bilimsel ve metodik zayıflığı varsa katı bir şekilde duruşuna şahit oldum, ancak bir şeyin geliştirilmesine yönelik her zaman esnek ve pozitif yaklaşımı beni ciddi olarak etkilemiştir. Bu konuşmadan da benzer şekilde Osmanlı-Türk müziği araştırmalarının gelişimi alanında vizyoner ve somut öneriler olan yaklaşımı görülmektedir. Geliştirdiği söylem, mevcut durumun teşhis edilmesinden çok, gelecekte nasıl bir araştırma kültürü oluşturulması gerektiğine odaklanmaktadır. Feldman’ın reform söyleminin merkezinde akademik açılım düşüncesi yer almaktadır. Ona göre Osmanlı-Türk müziği araştırmalarının gelişebilmesi için araştırmacıların farklı disiplinlere, farklı dillere ve farklı akademik geleneklere yönelmeleri gerekmektedir. Bu nedenle alanın geleceği yalnızca yeni araştırmaların yapılmasına değil, araştırma anlayışındaki dönüşümle de alakalıdır:

“1500 yılındaki Anadolu’yu bilmek, 1700 veya 1800 yılındaki Anadolu’yu anlamak için yeterli değildir. Toplum değişmiştir. Kültürel ilişkiler değişmiştir. Müzik de değişmiştir. Bu nedenle tarihsel etnomüzikoloji yapmak isteyen araştırmacıların bütün bu dönüşümlerin farkında olması gerekir.”

Bu söylem araştırma anlayışımızın köklü değişimiyle bu alandaki bilgi üretimimizin artmasına bize yöneltebilir. Bu yaklaşım yurtdışında oldukça kabul edilen bir yaklaşım olup, bu alandaki araştırmacıların yurt dışında edinilen bilgi ve deneyimin Türkiye’ye bu yaklaşımı aktarması oldukça önemlidir. Konuşmasında örnek olarak Banu Şenay’ın aldığı eğitimle (Avustralya’da antropoloji eğitimi almış) çok etkileyici bir araştırma yapmasından bahsetmiştir. Bu reformist yaklaşımın oluşumu bireysel çabalardan çok kurumsal dönüşümlerle mümkün olacaktır. Bunun yanında Türkiye’deki akademik çevrelerin yalnızca kendi literatürleri içerisinde kalmamaları gerektiğini savunmaktadır. Nitekim görüşmenin son bölümlerinde şu değerlendirmeyi yapmaktadır:

“Türkiye’deki müzikoloji çalışmalarında karşılaştığım temel sorunlardan biri dil bilgisinin yetersizliğidir.” “Birçok Türk öğrenci yurt dışına gönderilmiş, burslar almış ve dünyanın önde gelen Osmanlı tarihçileri ile sanat tarihçileri yanında eğitim görmüştür. Bence müzikoloji alanında da benzer açılımlara ihtiyaç vardır.”

Bu söylemde reform, yalnızca araştırmacılarından beklenen bireysel bir çaba olarak değil, aynı zamanda eğitim kurumlarının ve akademik yapıların üstlenmesi gereken bir sorumluluk olarak tanımlanmaktadır. Feldman’ın

Osmanlı-Türk müziği araştırmalarının gelişme potansiyeline sahip olduğunu düşünmektedir. Özellikle genç araştırmacıların uluslararası akademik çevrelerle daha güçlü ilişkiler kurabilmesi durumunda alanın önemli ilerlemeler kaydedebileceğini ima etmektedir.

Feldman *Music of the Ottoman Court* gerekse *From Rumi to the Whirling Dervishes* adlı çalışmalarında Osmanlı müziğini tarih, kültür, din, toplum ve müzik arasındaki ilişkiler çerçevesinde değerlendirmiştir (Feldman, 2022; Feldman, 2023). Bu konuşmada da Osmanlı-Türk müziği araştırmalarını gelişimi için önerilerinde de bu bütüncül yaklaşımı sergilemektedir Feldman'ın Osmanlı-Türk müziği araştırmalarının gelişimi; metodolojik çeşitliliğin artırılmasına, disiplinlerarası çalışmaların yaygınlaşmasına, uluslararası akademik etkileşimin güçlendirilmesine ve yeni araştırmacı kuşaklarının yetiştirilmesiyle ilişkilidir. Konuşmasının genelinde ortaya çıkan reform söylemi, yalnızca mevcut sorunların eleştirisi değil, aynı zamanda alanın geleceğine yönelik bir yol haritası olarak değerlendirilebilir.

Sonuç

Bu araştırmada, Prof. Dr. Walter Feldman'ın konuması söylem analizi yöntemiyle incelenmiş ve Feldman'ın Osmanlı-Türk müziği araştırmalarına ilişkin görüşleri yedi tema altında değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda Feldman'ın söylemlerinin yalnızca müzik tarihi veya müzik teorisi konularına odaklanmadığı; metodoloji, disiplinlerarasılık, tür ve usûl çalışmaları, dil yetkinliği, uluslararasılaşma, kültürel etkileşim ve akademik dönüşüm gibi daha geniş bir akademik çerçeve içerisinde şekillendiği görülmektedir. Feldman'ın söyleminde özellikle Osmanlı-Türk müziği araştırmalarının metodolojik açıdan yeniden çerçevenmesinin gerektiği vurgulanmaktadır. Bu alanın gelişimi, yalnızca yeni kaynakların ortaya çıkarılmasına değil; tarih, müzikoloji ve etnomüzikolojiyi bir araya getiren bütüncül yaklaşımların benimsenmesine bağlıdır. Ayrıca usûl, tür (genre) ve tarihsel bağlam gibi konuların mevcut araştırmalarda yeterince temsil edilmediği; buna karşılık makam merkezli çalışmaların baskın bir konumda olduğu ifade edilmektedir. Bunun yanında Feldman, Osmanlı müziğini çok kültürlü bir tarihsel oluşum olarak değerlendirmekte; İran, Bizans, tasavvuf çevreleri ve Osmanlı entelektüel dünyası arasındaki etkileşimleri müziğin gelişiminde belirleyici unsurlar olarak görmektedir. Son olarak, genç araştırmacıların uluslararası akademik çevrelerle daha güçlü ilişkiler kurmalarının ve farklı araştırma geleneklerinden yararlanmalarının alanın geleceği açısından kritik öneme sahip olduğunu savunmaktadır. Feldman, Osmanlı-Türk müziği araştırmalarının mevcut durumuna yönelik eleştirel bir değerlendirme sunarken, aynı zamanda alanın geleceğine ilişkin metodolojik ve kurumsal bir yol haritası da ortaya koymaktadır. Bu yönüyle konuşması, yalnızca bireysel görüşlerin aktarıldığı bir söyleşi değil, Osmanlı-Türk müziği araştırmalarının geleceğine ilişkin kapsamlı bir akademik perspektif olarak değerlendirilebilir.

Kaynaklar

- Feldman, W. Z. (2023). *Music of the Ottoman Court: Makam, Composition and the Early Ottoman Instrumental Repertoire*. Brill. (Original work published 1996).
- Feldman, W. Z. (2022). *From Rumi to the Whirling Dervishes: Music, Poetry, and Mysticism in the Ottoman Empire*. Edinburgh University Press.
- Tezcan, B. (2010). *The Second Ottoman Empire: Political and Social Transformation in the Early Modern World*. Cambridge University Press.
- Feldman, W. (2019). Osmanlı müziğiyle ilgili müstakbel araştırmalar hakkında düşünceler (E. Tombul, Çev.). *Darüellehan Mecmuası*, 12, 3-6.
- Gee, J. P. (2014). *An introduction to discourse analysis: Theory and method* (4th ed.). Routledge.
- Kuhn, T. S. (1962). *The Structure of Scientific Revolutions*. University of Chicago Press.
- Tortop, H. S. (2023). Türkiye'de müzik makalelerinin yazımında kalite ölçütlerinin belirlenmesi ve öneriler. *Türk Müziği*, 3(4), 499-506. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10574780>
- Stokes, M. (2010). *The Republic of Love: Cultural Intimacy in Turkish Popular Music*. University of Chicago Press.
- Merriam, A. P. (1964). *The Anthropology of Music*. Northwestern University Press.

Methodology, education, and internationalization in Ottoman-Turkish music studies: A discourse analysis of Walter Feldman's speech at the 3rd International Rast Music Congress

Abstract

Walter Zev Feldman, one of the most influential international scholars in the field of Ottoman-Turkish music studies, has significantly shaped the methodological orientation of the discipline through his interdisciplinary work integrating historical musicology, ethnomusicology, and Ottoman cultural history. His scholarship on the historical development of Ottoman music, notation systems, Sufi music, intercultural interactions, and research methodologies has become a major reference point in contemporary Ottoman-Turkish music research. The aim of this study is to examine Feldman's speech delivered at the 3rd International Rast Music Congress through discourse analysis in order to reveal his fundamental perspectives on Ottoman-Turkish music studies. The study is based on the video recording of the conference session, which was transcribed, translated, and analyzed using thematic discourse analysis. The findings indicate that Feldman's discourse is organized around seven major themes: methodological inadequacies; interdisciplinarity and historical ethnomusicology; the necessity of genre- and usûl-centered analysis; language proficiency and academic competence; internationalization and academic mobility; the multicultural origins of Ottoman music; and future-oriented transformation and reform. The results demonstrate that Feldman associates the advancement of Ottoman-Turkish music studies with methodological diversity, interdisciplinary collaboration, multilingual academic competence, and international scholarly engagement. The study concludes that Feldman's perspectives provide not only a critical evaluation of the current state of the field but also a comprehensive academic roadmap for the future development of Ottoman-Turkish music studies.

Keywords: Ethnomusicology, musicology, Ottoman-Turkish Music, discourse analysis, Walter Feldman